بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار
ژمارە (33) ساڵی 2007

یاسای هەموارکردنی پیادەکردنی یاسای باجی دەرامەتی
ژمارە(113)ی ساڵی (1982)ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان – عێراق

بە پێی ئەو دەسەڵاتەی لە بڕگەی (1) ی ماددەی (10) ی (یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق)ی ژمارە (1)ی ساڵی 2005 ی هەموارکراو پێمان دراوەو، بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (14) لە 2007/10/22 بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە(26)ی ساڵی / 2007
یاسای هەموارکردنی پیادەکردنی یاسای باجی دەرامەتی
ژمارە(113)ی ساڵی (1982)ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان – عێراق

ماددەی یەکەم:

یەکەم: کارکردن بەبڕگە (10/ج) لە ماددە (1)ی یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982 ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان رادەگیرێ.

دووەم: دەستەواژەی (لەغەیری وڵاتە عەرەبیەکان) لە بڕگە (10/د) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە(113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو لادەبری.

سێیەم: ئەم بڕگەیەی خوارەوە دەخرێتە سەر ماددە (1) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113) ی ساڵی 1982ی هەموارکراو و دەبێتە بڕگە (10/ج) بۆی:-

برِگە(10/ج): ئەو هاوولاَتييانەى لـە رۆلـّەكانى هـەريَمى كوردسـتانن و لـە دەرەوەى عيراق نيشتەجيَن ، وەك نيشتەجيَكان بۆ مەبەستى پيادەكردنى ئە م ياسـايە حـسيَب دەكريَن.

ماددەى دووەم:

يەكەم: كاركردن بە برِگە(4)ى ماددە (2) لە ياساى باجى دەرامـەتى ژمـارە (113)ى سالَى 1982ى هەمواركراو رادەگيرىَ.

دووەم: كاركردن بە برِگە(2) لە برِيارى ژمارە (520)ى سالَى 1987 رادەگيرىَ.

سيَيەم: كاركردن بە برِگە(20)ى ماددە (7)ى ياساى باجى دەرامـەتى ژمـارە (113)ى سالَى 1982ى هەمواركراو رِادەگيرىَ.

چوارەم: برِيارى ژمارە (73)ى سالَى 2000 هەلَدەوەشيَتەوە.

پيَنجەم: ماددە (2) لە برِيارى ژمارە (86)ى سالَى 2000 هەلَدەوەشيَتەوە.

شەشـــەم: مـــاددە (3) لـــە ياســـاى بـــاجى دەرامـــەتى ژمـــارە (5)ى ســـالَى 1999 هەلَدەوەشيَتەوە.

حەوتـــەم: مـــاددە (4) لـــە ياســـاى بـــاجى دەرامـــەتى ژمـــارە (5)ى ســـالَى 1999 هەلَدەوەشيَتەوە.

هەشتەم: ئەمەى خـوارەوە دەخريَتـە پـالَ مـاددە (2) و دەبيَتـە برِگـە(4) و بـەم جـۆرە دەخويَندريَتەوە:ـ

1- باجيَـك بەريَـژەى بەرزبوونـەوە لـە نرخـى خانووبەرەكـە فـەرزدەكرىَ يـان مـافى بـەكارهيَنانى خەملَيَنـدرابيَت بـە پيَـى حوكمـەكانى ياسـاى ژمـارە (85)ى سـالَى 1978ى خەملاَندنى بەهاى خانووبـەرە و قازانجـەكانى يـان بەدەلـەكـەى و كاميـان بەســـەر خاوەن مولَك پتر دەوەستىَ يان خاوەنى مافى دەسكارى كردنيـەتى بەهـەر ريَگايەك لە ريَگاكانى گواستنەوەى مولَكايەتى ياخود چنگ كەوتنى مافى دەسكارى كردنيـان يـان گواسـتنەوەى وەك (فرۆشـتن و گۆرِينـەوە و ريَككـەوتن و دەسـت هەلَگرتن وبەخشين ولابردنـى كۆيەشـى و پـاكۆكردنى وەقـف يـاخود بانـەوانى) و مامەلَە لەگەلَ كريَچى وەك خاوەن مولَك دەكرىَ لە كاتى بەكرىَ گرتنى خانوو كە كەوتووەتە بەردەســتى بە گريَبەستى بانەوانى وبەم جۆرە حسيَب دەكرىَ:ـ

أ- يەكەم(50000000) پەنجا مليۆن دينار لە نرخى خەمليَنراوى خانووبـەرە كـە يا بەدەلەكەى دەبـوردرىَ وئـەم گوژمـە پارەيـە بەسـەر هاوبەشـەكاندا بـە پيَـى يشكەكانيان دابەش كـرىَ ئەگـەر خانووبەرەكـە بـە مولَـك كرابـىَ لـە رِووى كۆبەشييەوە.

ب-ئەوەی لە بڕە پارە لێبوردراوەکە پتر بێ کە لە بڕگەی (یەکەم /1) لەم بەندەدا هاتووە ، بەم ڕێژەیە باجەکە دەیگرێتەوە:ـ

1- (3٪) تاکو (50000000) پەنجا ملیۆن دینار.

2- (4٪) ئەوەی لە (50000000) پەنجا ملیۆن دینار زیاتربێ تاکو (100000000) سەد ملیۆن دینار.

3- (5٪) ئەوەی لە (100000000) سەد ملیۆن دینار زیاتربێ تا دەگاتە (150000000) سەد وپەنجا ملیۆن دینار.

4- (6٪) ئەوەی لە (150000000)سەد وپەنجا ملیۆن دینار زیاتربێ.

2- ئەگەر گواستنەوەی ملکداری خانووبەرەکە لەسەر چەند پشکێك لەخانووبەرەکە بوو، ئەوا باجەکە بە پێی حوکمەکای ئەم یاسە لەسەر هەموو خانووبەرەکە حسێب دەکرێ و بەپێی پشکەکانی کە گوازراونەتەوە بۆگشت خانووبەرەکە وەردەگیرێ.

3- نابێ مۆڵەتی ئەو مامەلانەی دەکەونە بەر حوکمەکانی ئەم یاسایە لە ڕێکارەکانی پشکنین و گەڕان بەدوای سەرپێچییەکانی باج کە بەر لە جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە ئەنجامدراوە هەڵپەسێردرێ.

4- حوکمەکانی ئەم یاسایە بەدەر لەو لێبوردرانەی کە لە بڕگە (یەکەم/1)دا هاتوون پیادە دەکرێن بەسەر گواستنەوەی مولکایەتی خانووبەرە یان مافی دەسکاری کردنی کەپێش ئەم یاسایە تەواوبووە و باجەکان یان فەرقی خەملێنراوەکەی کە کەوتۆتەسەریان نەدراوە.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: ماددە (1) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (5)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێتەوە.

دووەم: ماددە (1) لە بڕیاری ژمارە (219)ی ساڵی 2001 هەڵدەوەشێتەوە و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە.

ئەو کەسەی نیشتەجێ یە ئەم لێبوردنانەی خوارەوەی پێ دەدرێ لە هەر ساڵێکی تەقدیری و لەسەربنەڕەتی بارەکەی لەساڵی دەرماتەکەی دا.

1- (2500000) دوو ملیۆن وپێنج سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ ئەو کەسەی موکەلەفە بە ژیاندنی خێزان و ئەگەر ئافرەتی شوو نەکردوو بوو (بێوەژن و تەلاقدراو نەبوو یاخود ئەگەر دەرماتەکەی لەگەڵ دەرامەتی مێردی تێکەڵ نە کردبوو).

2-(2500000) دوو ملیۆن وپێنج سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ ژنەکانی یا ئەگەر ژنی ماڵەوە بێ و هیچ دەرامەتێکی نەبێ یان دەرامەتەکەی تێکەڵ بە دەرامەتی هاوسەرەکەی کرابێ.

3–300000 سێ سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ هەریەك لە مندالّەكانیان بە چاوپۆشین لە ژمارەكانیان.

4–3200000 سێ ملیۆن و دووسەد هەزار دیناری عیراقی بۆ خودی بێوەژن یا تەلاقدراوو 300000سێ سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ هەریەكە لە مندالّەكانیان كە لە ژێر چاودێری ئەون بەشێوەیەكی یاسایی بە چاوپۆشین لە ژمارەیان.

5–ئەوەی موكەلەفە بە ژیاندن لێبوردەییەكی دیكەی پێدەدرێ كە بڕەكەی 500000 پێنچ سەد هەزار دیناری عیراقیە، ئەگەر تەمەنی لە شەست وسێ سالّ تێپەڕی بێ لەگەلّ ئەو لێبوردەییانەی كە لە بەشەكانی دیكەدا لەم ماددەیەدا هاتوون.

ماددەی چوارەم:

یەكەم: ماددە(2) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە(5)ی سالّی 1999 هەلّدەوەشێتەوە.

دووەم:ماددەی(3)لە بڕیاری ژمارە(219)ی سالّی 2001 هەلّدەوەشێتەوە.

سێیەم: بڕگەكانی (7،6)لە بڕیاری ژمارە (294)ی سالّی 1999 هەلّدەوەشێنەوە.

چوارەم: كاركردن بە بڕگە(2) لە ماددە(13)لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە(113)ی سالّی 1982ی هەمواركراو لە هەرێمی كوردستان رادەگیرێ و ئەمەی خوارەوەی لەجێ دادەنرێ:

باجی دەرامەت دەخرێتە سەر موكەللەف لە بڕی هەر سالّێكی تەقدیری بەپێی ئەم رێژانەی خوارەوە:

1–دەرامەتی تاكی نیشتەجێ دوای پێدانی ئەم لێبوردە یاساییانەی خوارەوە:

أ–(3٪) تا دەگاتە دوو ملیۆن دینار.

ب–(5٪)بۆ ئەوەی لە دوو ملیۆن دینار پترە تا دەگاتە (4)چوار ملیۆن دینار.

ج–(10٪) بۆ ئەوەی لە (4) چوار ملیۆن دینار پترە تا دەگاتە (6) شەش ملیۆن دینار.

د–(15٪) بۆ ئەوەی لە (6) شەش ملیۆن دینار پترە.

2–دەرامەتی كەسی نا نیشتەجێ هەمان رێژەكانی نیشتەجێ یە، بێ ئەوەی ئەو لێبوردنەو یاسایانە بیگرێتەوە.

3–باج بە رێژەیەكی چەسپاو كە بڕەكەی (15٪)یە دەخرێتە سەر قازانجی هەموو كۆمپانیا كاراكان لە هەرێمی كوردستان بە كۆمپانیا تاك و سادەكانیشەوە.

4–باج بە رێژەی (5٪) لەسەر ئەوەندەی لە 700000 حەوت سەد هەزار دینار زیاترە لە مووچەی فەرمانبەرانی هەرێم وەردەگیرێ بۆ هەموو پلەكانی فەرمانبەریەتی وكەرتی تایبەتی تۆماركراو بە فەرمی وخاوەن پایەو پلە فەرمانبەرییە تایبەتیەكان

ماددەی پێنجەم:

یەکـــەم: بڕیارەکـــانی ژمـــارە(192)ی ســـاڵی 1996و ژمـــارە(32)ی ســـاڵی 1997و (4210،112،83،65)ی ساڵی 2003 هەڵدەوەشێنەوە.

دووەم: بڕگەیەك دەخرێتە سەر ماددە (2)ی یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق و دەبێتە بڕگە(7) بۆی.

7- کارگەکانی دروستکردنی ئالیك.

سێیەم: دوو بڕگە بەزنجیرەی (28،27) دەخرێنە سەر ماددە (7) لە یاسای بـاجی دەرامـەتی ژمـارە (113)ی سـاڵی 1982ی هـەموارکراو لـە هـەرێمی کوردسـتان و بـەم جـۆرەی خوارەوە:ـ

27- ئۆتۆمبێلی تاکسی (5) نەفەری و پاسەکانی گواستنەوەی بچووك و گەورەی نەفـەران لە ناو شار و لە نێوان شارەکاندا.

28- تراکتۆر و دەڕاسەی کشتوکاڵی و ئۆتۆمبێلی بار هـەڵگری بـچووك (پیکـەپ دەبـڵ) یەك تەنی.

چوارەم: کارکردن بە یاسای باجی جێماوەکان (الترکات) ژمـارە (64)ی سـاڵی 1985ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستاندا رادەگیرێ و میراتگرانی ئەو مردووەی کـە لـە مـاوەی هەڵپەساردنی یاساکە بە بڕیاری ژمارە (32) لە 1997/11/8 باجیان هاتۆتە سەر لە بـاجی جێ ماوەکان (الترکات) دەبووردرێن و هۆبەکانی باجی جێماوەکانیش لە فەرمانگەکانی باج لە هەرێم دادەخرێن.

ماددەی شەشەم:

بڕگەی (2) لە مـاددە (27)ی یاسـای بـاجی دەرامـەتی ژمـارە (113)ی سـاڵی 1982ی هەموارکراو هەمواردەکرێ و بەم جۆرەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

(پێویستە لەسەر هەر کەسێکی تۆمارکرابێ یا تۆمار نەکرابێ و دەرامەتێکی هـەبێ کـە بـاج بیگرێتەوە، راپۆرتێك پێشکەش بکات لە بارەی دەراماتەکەی خۆی بـەر لـە رۆژی یەکـەمی تەمووز لە ســـــاڵی تەقدیری ئەگەر داوای لێ نەکرا بە ئاگادار کردنـەوەی نووســـــراو یان هۆیەك لە هۆیەکانی راگەیاندنەوە پێشکەشی بکا.

ماددەی حەوتەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یا بڕیارێك نـاکرێ گـەر لەگـەڵ حوکمـەکانی ئـەم یاسـایە ناکۆك بێ.

ماددەی هەشتەم:

وەزیری دارایی ئابووری لە هەرێم دا بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسانكاری جێبەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە دەربكات.

ماددەی نۆیەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەكان حوكمەكانی ئەم یاسایە جێبەجێ بكەن.

ماددەی دەیەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی 2008/1/1 ی تەقدیری یەوە جێبەجێ دەكرێ و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی كوردستان) بلاودەكرێتەوە.

مەسعود بارزانی

سەرۆكی هەرێمی كوردستان-عێراق

هەولێر

24/گەلاڕێزان/ 2707 **كوردی**

15/تشرینی دووە م / 2007 **زایینی**

5 /ذو القعدە/ 1428 **كۆچی**

(هۆیە پێویستەكانی دەرچوواندنی)

به مەبەستی گونجاندنی یاسا لەگەڵ سیاسەتی ئابووری لە هەرێمی کوردستان و لە پێناوی بەدیهێنانی ئامانجەکانی یاساکاری ئابووری تایبەت بە وەبەرهێنان و ئابووری بازاڕ و هاندانی بزووتنەوەی ئاوەدانی و وەبەرهێنانەکان بە شێوەیەکی گشتی و بۆ بەدیهێنانی دادپەروەری و بۆ سووککردنی بارگرانی باج لەسەر شانی هاووڵاتییان ئەم یاسایە دەرچووێنرا.